

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГІРНИЦТВО» ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

PECULIARITIES OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS MAJORING IN MINING WHILE STUDYING ENGLISH

Стаття присвячена одній з актуальних проблем підготовки закладів вищої освіти – особливості формування професійно-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Гірництво» під час вивчення англійської мови.

Зокрема, розкривається сутність таких понять як професійно-комунікативна компетентність, що визначається як складне інтегративне утворення, що являє собою сукупність професійно-комунікативних знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей, яке забезпечує успішне спілкування у професійній сфері.

Висвітлюються основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для студентів 3-го курсу Державного університету «Житомирська політехніка» зі спеціальності «Гірництво» серед яких: оволодіння знаннями та вміннями, що у подальшому навчанні дозволять на високому рівні здійснювати переклад неадаптованої літератури; вивчення нового лексико-граматичного матеріалу, необхідного для ділового спілкування; розвиток соціокультурної компетентності; набуття навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності; одержання новітньої фахової інформації через іноземні джерела; користування усім монологічним та діалогічним мовленням у межах побутової, суспільно-політичної та загальноекономічної літератури рідною та іноземною мовами.

Окреслено структуру (тематичний план) навчальної дисципліни, яка складається з 4 лексичних модулів, а саме: The Structure of the Earth; Changes of Rocks; What is Land Surveying; Mine Managers.

Зазначено теми з курсу англійської мови для майбутніх фахівців з гірництва які доцільно включити у вивчення: The Structure of the Earth / Будова Землі; Changes of Rocks / Зміни гірських порід; Rocks Types / Типи гірських порід; Minerals: Types and Properties / Мінерали: види та властивості; What is Land Surveying / Що таке землепорядкування; Open-Cast Mining / Відкрита розробка корисних копалин; Underground Mining / Підземна розробка; Mine Managers / Керівники; Environmental Geology / Екологічна геологія; My Future Profession / Моя майбутня професія.

Проаналізовано навчальний посібник «English for Mining Engineers» призначений для аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти, які навчаються за напрямом «Гірництво» за спеціальностями «Розробка родовищ та видобування корисних копалин», «Маркшейдерська справа» та підручник «Career Paths: Natural Resources II – Mining»

авторів Вірджинії Еванс, Дженні Дулі та Кеннета Роджерса.

Ключові слова: компетентність, професійно-комунікативна компетентність, англійська мова, гірництво, заклади вищої освіти.

The article is devoted to one of the urgent problems of training higher education institutions – features of professional-communicative competence formation of higher education applicants in the specialty «Mining» during study of English.

In particular, the essence of such concepts as professional-communicative competence is revealed, which is defined as a complex integrative formation, which is a set of professional-communicative knowledge, skills and abilities, professionally important qualities, which ensures successful communication in the professional sphere.

The main tasks of studying the academic discipline «Foreign Language in a Professional Direction» for 3rd year students of the State University «Zhytomyr Polytechnic» in the specialty «Mining» are highlighted: mastering knowledge and skills that in further studies will allow to translate unadapted literature at a high level; studying new lexical and grammatical material necessary for business communication; development of socio-cultural competence; acquisition of practical foreign language skills in various types of speech activity; obtaining the latest professional information through foreign sources; using oral monologue and dialogical speech within the framework of everyday, socio-political and general economic literature in the native and foreign languages.

The structure (thematic plan) of the academic discipline is outlined, which consists of 4 lexical modules, namely: The Structure of the Earth; Changes of Rocks; What is Land Surveying; Mine Managers.

The topics of the English course for future mining specialists are indicated, which it is advisable to include as follows: The Structure of the Earth; Changes of Rocks; Rocks Types; Minerals: Types and Properties; What is Land Surveying; Open-Cast Mining; Underground Mining; Mine Managers; Environmental Geology; My Future Profession.

The study guide «English for Mining Engineers» is designed for classroom and independent work of higher education students studying in the field of «Mining» in the specialties «Development of deposits and extraction of minerals», «Surveying» and the textbook «Career Paths: Natural Resources II – Mining» by Virginia Evans, Jenny Dooley and Kenneth Rogers.

Key words: competence, professional-communicative competence, English language, mining, higher education establishments.

УДК 378.811.111 : 622
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.1.34>

Ковальчук І.С.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної
та прикладної лінгвістики
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Гайдай І.О.,
канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри педагогічних
технологій та мовної підготовки
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Шадура В.А.,
ст. викладач кафедри теоретичної
та прикладної лінгвістики
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Задосенко О.І.,
асистент кафедри педагогічних
технологій та мовної підготовки
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Формування професійно-комунікативних знань, умінь і навичок майбутнього фахівця зі спеціальності "Гірництво" перебуває в полі зору як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених розвитку вміння спілкуватись, а також появу кількох навчальних посібників, багато питань цієї проблеми ще не набули належного обґрунтування й однозначного вирішення [5, с. 23-31].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні аспекти гірничої та геологічної вищої освіти досліджено Є. Нестеровим, В. Гулій, О. Дерев'янку, О. Ларіоновою, В. Манюком, В. Михайловим, Н. Павлуном, Т. Письменковою, О. Плотниковим та ін.

Згадані праці порушують окремі питання підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Водночас проблема модернізації професійної підготовки майбутніх геологів на бакалаврському рівні, означена як пріоритетний напрямок її розвитку, залишається недостатньо розробленою.

Дослідження підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Гірництво» з англійської мови в Україні проводили кілька науковців та освітніх установ. Серед них – Л. Бердник, Т. Веденська, О. Нестерова, В. Бондаренко, В. Почепов, В. Лапко, П. Воробієнко, Г. Кузнєцова, І. Сахневич, О. Мельник та ін.

Відтак Л. Бердник, Т. Веденська та О. Нестерова розробили практикум з розвитку навичок перекладу в галузі гірництва. У ньому представлено близько 400 англійських термінів з гірництва та геології з перекладом українською та російською мовами, тематичні фрази трьома мовами, навчально-тренувальні вправи для подолання термінологічних та лексико-граматичних труднощів перекладу текстів гірничого профілю, а також англійські тексти для читання, перекладу та анування. Практикум складається з чотирьох частин і призначений для самоконтролю студентами знань з дисципліни «Переклад в галузі гірництва». Він також може бути використаний як довідник з термінології та лексико-граматичних труднощів перекладу фахівцями-науковцями та знавцями англійської мови, які прагнуть ознайомитися з особливостями галузевого перекладу та вдосконалити відповідні навички перекладу [1].

У свою чергу колектив авторів у складі В. Бондаренко, В. Почепов, В. Лапко розглядають підготовку гірничих інженерів в умовах сучасного ринку праці. Автори наголошують на необхідності підготовки фахівців, які володіють сучасними інформаційними технологіями, основами менеджменту у виробничій сфері, маркетингу інноваційної продукції та розумінням професійної іноземної мови. Сучасні гірничі інженери повинні володіти сучасними навичками керування

гірничим підприємством та спеціальною поглибленою підготовкою з використанням тісної інтеграції наукової та інноваційної діяльності. Для вирішення цього питання колектив кафедри працює за трьома основними напрямками підготовки висококваліфікованих фахівців, одним з яких є розширення спеціалізацій навчання студентів при підготовці майбутніх гірничих інженерів [3, с. 46].

С. Бойко, О. Волкова, С. Мойсеєнко аналізують шляхи формування мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання. Автори аналізують досвід кількох українських університетів та надають рекомендації щодо покращення викладання англійської мови для спеціальних цілей. Зокрема, розглядаються методи підвищення мотивації студентів, використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання, а також адаптація навчальних матеріалів до потреб студентів технічних спеціальностей [2, с. 16].

П. Воробієнко та Г. Кузнєцова узагальнюють досвід впровадження системи оволодіння англійською мовою в Одеській національній академії зв'язку. Автори описують створення англійськомовного середовища, викладання англійської мови і фахових предметів на високому рівні, забезпечення повним набором навчальної літератури, стимулювання викладачів і студентів. Зокрема, англійське середовище створювалося не лише за рахунок викладання англійської мови професійного спрямування, а й усіх предметів англійською мовою, мало комплектних груп, активної участі викладачів і студентів в організації міжнародних заходів, проведення студентських конференцій, конкурсів, хакатонів тощо, участі у програмах мобільності студентів та подвійних дипломів. Високий рівень викладання забезпечувався створенням якісного колективу викладачів за рахунок їх попередньої дворічної підготовки і залученням викладачів – носіїв англійської мови. Методичне забезпечення навчального процесу створювалося викладачами з використання сучасних зарубіжних методик. Використовувались усі види стимулювання викладачів і студентів: моральне, соціальне й матеріальне. Також підкреслено необхідність вивчати і розвивати українську мову [4, с. 13].

І. Сахневич, О. Мельник вивчають застосування проєктної діяльності та медіа освітніх засобів на заняттях з англійської мови професійного спрямування у вищих технічних навчальних закладах. Автори висвітлюють історичні аспекти і реалії сьогодення щодо викладання англійської мови для спеціальних цілей, узагальнюють педагогічні ідеї та досвід провідних науковців, систематизують базові поняття з проблеми. Їх дослідження підкреслюють важливість курсу англійської мови для спеціальних цілей як важливого підґрунтя

теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців до виконання їхніх функціональних обов'язків цією мовою. Практичний досвід імплементації курсів англійської мови для спеціальних цілей через їх зв'язок з майбутньою професійною діяльністю засвідчив посилення у студентів мотивації та налаштованості на безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення з вивчення мови [12, с. 124].

Зазначені праці свідчать про різноманітні підходи до підготовки студентів спеціальності «Гірництво» з англійської мови, включаючи розвиток навичок перекладу, інтеграцію англійської мови в професійну підготовку, використання сучасних методик викладання та стимулювання мотивації студентів. Вони також підкреслюють важливість створення англомовного середовища та використання проектної діяльності для підвищення ефективності навчання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сформулюємо напрями, що становлять основу для подальших емпіричних досліджень, розробки навчальних програм, методичних матеріалів і вдосконалення педагогічних технологій у професійній підготовці гірничих фахівців:

1) не розроблено цілісної педагогічної моделі формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців гірничого профілю під час вивчення англійської мови;

2) недостатньо вивчено механізми інтеграції професійного змісту спеціальності «Гірництво» з англомовною підготовкою, зокрема під час опрацювання спеціальної термінології, текстів, проєктів;

3) не досліджено в повному обсязі питання співпраці викладачів мов і спеціальних дисциплін, а також необхідність їх спільної участі у створенні навчально-методичного забезпечення;

4) відсутні чіткі, узгоджені критерії та інструменти оцінювання рівня сформованості професійно-комунікативної компетентності студентів спеціальності «Гірництво».

Мета статті – розкрити зміст поняття «професійно-комунікативна компетентність» та дослідити особливості її формування для здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Гірництво» під час вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Науки про Землю посідають важливе місце в переліку природничих наук, і є не лише джерелом знань про навколишнє середовище, а й безпосередньо впливають на технічний прогрес та економічний розвиток будь-якої країни.

На нашу думку, професійно-комунікативна підготовка майбутнього геолога має передбачати не лише засвоєння теоретичних знань, формування практичних навичок, умінь (як складових

компетентності), необхідних для успішного ведення професійної діяльності, але й набуття майбутнім геологом досвіду роботи в команді, навичок прийняття рішень в складних та неоднозначних ситуаціях, умінь працювати в умовах «неповної інформації», бути готовим самостійно підвищувати власну кваліфікацію тощо.

Вирішення окресленої проблеми стає можливим за умови зміни підходу до вибору педагогічних технологій та методів навчання, які використовуються в професійній підготовці майбутніх геологів [8].

Зважаючи на вимоги стандартів вищої освіти та освітньо-професійних програм щодо технічних спеціальностей в цілому, і гірничої зокрема, в яких компетентностями передбачено формування у здобувачів знань і вмінь з вирішення складних фахових завдань, необхідно спрямовувати їх математичну підготовку на вирішення задач прикладного та інноваційного характеру. Для спеціальності «Гірництво» та її спеціалізацій суттєвим є системне пропедевтичне навчально-математичне поєднання вивчення вищої математики з вимогами до засвоєння освітніх компонентів циклу професійної підготовки [9, с. 70]. Не менш важливою для майбутніх геологів є професійно-комунікативна підготовка з іноземних мов, яка акумулює професійні знання зі знаннями іноземних мов, зокрема англійської. Таким чином, дисципліна «Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська)» потребує глибокого осмислення та засвоєння і підтверджує актуальність зазначеної нами проблеми.

Отже, давайте більш детально розглянемо поняття професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців з гірництва.

Вітчизняні науковці визначили основні характеристики фахівця, якого можна назвати компетентним у професійно-комунікативному плані, зокрема такі:

1) здатність виконувати поставлені завдання, дотримуючись при цьому найбільш ефективних шляхів їх вирішення;

2) прихильність до обраної професії, сформованість мотивації щодо професійної праці;

3) результативність професійної роботи;

4) засвоєння норм та еталонів професійної діяльності;

5) забезпечення постійного професійно-особистісного самовдосконалення;

6) наявність необхідного рівня знань і вмінь для результативної роботи, розвиненість умінь аналізувати та прогнозувати свій подальший професійний розвиток;

7) умінь налагоджувати комунікативний контакт із колегами;

8) готовність до постійного накопичення професійного досвіду, його збагачення за допомогою участі в різних видах творчої фахової діяльності;

9) уміння об'єктивно оцінювати рівень власної професійної підготовки [7, с. 80].

Отже, ми бачимо, що у понятті «професійно-комунікативна компетентність» відображена готовність особистості до певного типу спільних переживань та дій із колегами та підлеглими.

Е. Манжос визначає професійно-комунікативну компетентність як інтегративну сукупність якостей та вмінь, яка вміщує універсальні способи пошуку, одержання, обробки, подання та передавання інформації, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію та перетворення інформації в знання [10, с. 130].

Зі свого боку, О. Шломенко визначає професійно-комунікативну компетентність фахівця як інтегроване утворення, що дає змогу організовувати людині свідому діалогічну взаємодію в процесі професійного спілкування з окремими людьми чи групами співпрацівників, яке забезпечує підтримку цієї взаємодії у звичайних та екстремальних ситуаціях. Важливими характерними ознаками професійно-комунікативної компетентності є також сформованість в особистості вмінь розуміти мотиви та стилі ділової поведінки інших учасників ділового спілкування, досягати поставлених цілей за допомогою вибору найбільш ефективних шляхів реалізації комунікації, використовувати різні прийоми й технології здійснення комунікативних актів [15, с. 189].

Більшість науковців погоджуються з положенням Т. Симоненко, що поняття "професійно-комунікативна компетентність" є вужчим, ніж "професійна компетентність", оскільки критерії професійної діяльності майбутнього фахівця зумовлюють наявність в адресанта мовлення низки комунікативних умінь, що можуть бути характерні та обов'язкові тільки для цього виду діяльності [13, с. 39].

Інші вчені визначають професійно-комунікативну компетентність як *професійно-особистісну характеристику фахівця*, яка передбачає його теоретичну і практичну готовність до здійснення професійної діяльності в умовах міжкультурної комунікації в іншомовному професійному та соціокультурному середовищі [11, с. 18]; *складну інтегративну професійно важливу якість особистості*, яка виявляється в здатності й готовності встановлювати, підтримувати та розвивати ефективну міжособистісну взаємодію в різноманітних ситуаціях професійного спілкування [7, с. 64]; *особистісне утворення*, що включає комплекс комунікативних знань, навичок, умінь, якостей, які дають змогу здійснювати ефективне спілкування в професійній сфері, реалізовувати постійне самовдосконалення й самоосвіту; *особистісну властивість*, що охоплює його мотиви й потреби в професійній комунікативній сфері, професійні комунікативні знання, уміння, навички та комунікативний досвід, необхідні для забезпечення ефективності професійної діяльності [6, с. 118].

Показником рівня розвитку професійно-комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів у галузі гірництва є успішність реалізації основних функцій міжособистісної взаємодії: комунікаційної (обмін інформацією); перцептивної (взаємосприйняття, взаємооцінювання та рефлексія між партнерами у спілкуванні); інтерактивної (взаємодія партнерів в спілкуванні) і власних цілей у спілкуванні [7, с. 70-72].

Отже, на основі аналізу низки поглядів і підходів щодо визначення сутності поняття **«професійно-комунікативна компетентність майбутнього фахівця з гірництва»**, його змістового наповнення, основних ознак і застосування ми розуміємо *професійно-комунікативну компетентність майбутнього геолога як складне інтегративне утворення, що являє собою сукупність професійно-комунікативних знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей, яке забезпечує успішне спілкування у професійній сфері*.

Метою навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для студентів 3-го курсу Державного університету «Житомирська політехніка» зі спеціальності «Гірництво» є формування необхідної комунікативної спроможності у сферах ситуативного спілкування в усній і письмовій формах.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- оволодіння знаннями та вміннями, що у подальшому навчанні дозволять на високому рівні здійснювати переклад неадаптованої літератури;
- вивчення нового лексико-граматичного матеріалу, необхідного для ділового спілкування; розвиток соціокультурної компетентності;
- набуття навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності;
- одержання новітньої фахової інформації через іноземні джерела;
- користування усним монологічним та діалогічним мовленням у межах побутової, суспільно-політичної та загальноекономічної літератури рідною та іноземною мовами.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких компетентностей: *знання*: основну лексику в межах тематики, граматичний мінімум (в межах програми), основну термінологію з актуальних тем (при цьому вживаючи спеціальну лексику та термінологію в межах модулів); *уміння*: здійснювати переклад тематичних матеріалів англійською мовою та переклад українською мовою, читати та розуміти тексти англійською мовою, сприймати інформацію на слух, проводити обговорення, дискусії та презентації з актуальних тем.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни складається з 4 лексичних модулів, а саме:

The Structure of the Earth; Changes of Rocks; What is Land Surveying; Mine Managers [14].

Розглянемо приблизну структуру курсу іноземної мови (англійської) за професійним спрямуванням для майбутніх фахівців з гірництва. Зауважимо, що до розробки навчально-методичного забезпечення необхідно залучати не тільки фахівців з іноземної мови та іноземної мови за професійним спрямуванням (англійської), але й фахівцям з гірництва, зокрема, наприклад, гаранту та членам групи розробників освітньо-професійної програми «Гірництво». Орієнтовний курс англійської мови для майбутніх геологів може бути таким, що включає теми за спеціальністю, а також теми з граматики, базовий глосарій та список використаних джерел [16].

В курс англійської мови для майбутніх фахівців з гірництва доцільно включити так теми:

1. *The Structure of the Earth* / Будова Землі
2. *Changes of Rocks* / Зміни гірських порід
3. *Rocks Types* / Типи гірських порід
4. *Minerals: Types and Properties* / Мінерали: види та властивості
5. *What is Land Surveying* / Що таке землеустроювання
6. *Open-Cast Mining* / Відкрита розробка корисних копалин
7. *Underground Mining* / Підземна розробка
8. *Mine Managers* / Керівники шахт
9. *Environmental Geology* / Екологічна геологія
10. *My Future Profession* / Моя майбутня професія

Навчальний посібник «English for Mining Engineers» призначений для аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти, які навчаються за напрямом «Гірництво» за спеціальностями «Розробка родовищ та видобування корисних копалин», «Маркшейдерська справа». Він також є корисним для широкого кола осіб, які самостійно вивчають гірничу термінологію англійською мовою. Головною метою посібника є: підготовка студентів до читання професійно орієнтованої літератури; удосконалення навичок усного мовлення і формування навичок групового спілкування у формі дискусії із загальнодоступних та поглиблених професійних проблем у межах знань студентів зазначеної спеціальності; засвоєння необхідного лексичного мінімуму, який має сприяти здійсненню професійної комунікації та діяльності; розуміння основних проблем гірництва. Посібник дозволяє сформувати вміння, що необхідні для самостійної роботи з оригінальними професійно спрямованими англомовними джерелами [16].

Навчальний посібник розрахований на чотири семестри і складається з трьох розділів. Перший розділ «Basic Course» містить 10 уроків для аудиторного засвоєння та для індивідуального опрацювання. Уроки охоплюють актуальні теми

сьогодення, пов'язані з розвитком, сучасним станом, проблемами та майбутнім гірничої промисловості. Другий розділ розроблено для закріплення граматичного матеріалу та третій розділ «Guide – Book to Geological Terms», містить глосарій гірничих термінів.

Уроки містять: нову лексику; тематичні тексти (переважно декілька взаємодоповнюючих текстів різного ступеня складності) чи діалоги; ряд практичних завдань для закріплення лексико-граматичних явищ; додаткові тексти для самостійної роботи; ситуації для обговорення під час аудиторних занять [16].

Розглянемо підручник колективу авторів у складі Вірджинії Еванс (Virginia Evans), Дженні Дулі (Jenny Dooley) та Кеннета Роджерса (Kenneth Rodgers) «Career Path. Natural Resources II. Mining». У цьому підручнику окреслено такі теми:

1. *The Role of Mining in the World* / Роль гірничої справи у світі
2. *Non-metallic Ores* / Неметалеві руди
3. *Metallic Ores* / Металеві руди
4. *Ore Deposits* / Рудні родовища
5. *Basic Mining Actions* / Основні дії в гірництві
6. *Types of Surface Mining* / Види поверхневого видобутку
7. *Types of Subsurface Mining* / Види підземного видобутку
8. *The Surface Plant* / Поверхневий комбайн
9. *The Crew* / Екіпаж (Команда)
10. *Hand Tools* / Ручні інструменти
11. *Basic Gear* / Основне спорядження
12. *Describing Places in a Mine* / Опис місць у шахті
13. *Numbers 1: Volume/Weights* / Величини 1: Об'єм/Вага
14. *Numbers 2: Distance/Depth* / Величини 2: Відстань/Глибина
15. *Numbers 3: Math Symbols* / Величини 3: Математичні символи
16. *Glossary* / Глосарій

Розглянемо підручник «Career Paths: Natural Resources II – Mining» авторів Вірджинії Еванс, Дженні Дулі та Кеннета Роджерса детальніше. Цей підручник є сучасним навчальним ресурсом, призначеним для студентів і фахівців гірничої галузі, які прагнуть покращити свої навички спілкування англійською мовою в професійному середовищі [17].

Підручник забезпечує рівень володіння мовою від A1 до B1, згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR). За структурою він поділений на модулі, кожен з яких охоплює ключові аспекти гірничої справи. *Мета*: розвиток чотирьох основних мовних навичок – читання, аудіювання, говоріння та письма – з акцентом на професійну лексику та ситуації. Зміст модулів полягає в тому, що кожен модуль присвячений

окремій темі, що відображає реальні аспекти гірничої промисловості зокрема:

–*типи руд*: вивчення різновидів корисних копалин та їх характеристик;

–*методи розвідки*: ознайомлення з техніками пошуку та оцінки родовищ;

–*технології видобутку*: аналіз сучасних методів добування ресурсів;

–*вплив на довкілля*: обговорення екологічних аспектів гірничої діяльності;

–*промислова безпека*: розгляд стандартів та практик забезпечення безпеки на виробництві [17].

Особливості підручника є реалістичні тексти для читання, зокрема матеріали, що відображають справжні ситуації у гірничій галузі; професійні діалоги – сценарії спілкування між фахівцями, що сприяють розвитку мовленнєвих навичок. Підручник містить 45 вправ для перевірки розуміння прочитаного та прослуханого матеріалу, словниковий запасу понад 400 термінів і фраз, специфічних для гірничої справи. Для розвитку навичок говоріння та письма у підручнику є керовані вправи для розвитку продуктивних мовних навичок. Наприкінці є глосарій – повний словник термінів і фраз для зручного повторення та закріплення матеріалу.

Додатковими ресурсами підручника є аудіоматеріали: записи у британському та американському варіантах англійської мови для розвитку навичок аудіювання, цифровий додаток (Digibook): електронна версія підручника з інтерактивними вправами, аудіо- та відеоматеріалами, книга для вчителя: містить відповіді до вправ та сценарії аудіо записів для ефективного проведення занять [17].

Зазначимо, що один із авторів підручника – Кеннет Роджерс – ліцензований гірничий інженер з понад 35-річним досвідом у галузі. Його професійна діяльність охоплює управління екологічними відділами енергетичних та гірничих компаній, реалізацію проєктів з управління відходами, рекультивації земель та дослідження ґрунтових вод.

Отже, підручник «Career Paths: Natural Resources II – Mining» є цінним ресурсом для тих, хто прагне поєднати вивчення англійської мови з професійною підготовкою у сфері гірничої справи. Його структурований підхід, актуальний зміст та додаткові матеріали сприяють ефективному навчанню та розвитку необхідних мовних навичок у професійному контексті.

Висновки. Отже, аналіз сучасної теорії та методики професійної освіти та вивчення стану розробленості досліджуваної проблеми засвідчили про значний інтерес вітчизняних і зарубіжних науковців до формування комунікативних навичок з англійської мови у здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Гірництво».

Підкреслено роль навчально-методичного забезпечення у розвитку професійно-комунікативної іншомовної компетентності фахівця з гірництва.

Зокрема проаналізовано навчальних посібник, створений колективом Житомирського державного технологічного університету (нині – Державний університет «Житомирська політехніка») та автентичний підручник з англійської мови за напрямком підготовки «Гірництво». На основі результатів проведеного аналізу виокремлено актуальні теми, які сприяють розвитку комунікативних навичок з англійської мови у майбутніх геологів.

Стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження. Подальшої розширення потребує розробка навчально-методичного забезпечення з вивчення англійської мови за спеціальністю «Гірництво» як інструменту формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців-геологів закладах вищої освіти, вивчення зарубіжного досвіду його організації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бердник Л.В., Введенська Т.Ю., Нестерова О.Ю. Англійська мова: практикум з розвитку навичок перекладу в галузі гірництва. Дніпро: Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 2021. 153 с.
2. Бойко С.О., Волкова О.А., Мойсєєнко С.М. Шляхи формування мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання. Серія 05. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 83. С. 15–18.
3. Бондаренко В.І., Почепов В.М., Лапко В.В. Підготовка гірничих інженерів в сучасних умовах ринку праці. Матеріали конференції «Підготовка гірничих інженерів в сучасних умовах ринку праці», 11–12 квітня 2013 р. Дніпро: Національний гірничий університет, 2013. С. 46–49.
4. Воробієнко П., Кузнєцова Г. Особливості викладання англійської мови на технічних факультетах у сучасних умовах. Наука і освіта. 2024. №2. С. 12–18. DOI: 10.24195/2414-4665-2024-2-2
5. Єжижанська Т. С. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: Культура і соціальні комунікації. 2012. Вип. 3. С. 23–31. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaksk_2012_3_5. (дата звернення: 12.05.2025)
6. Калинюк Н.В. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників як педагогічна і фахова проблема Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки, 2013. №3, с. 118.
7. Ковальчук І.С. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах. Дис... канд.пед.наук. Житомир. 2018. 142 с.
8. Кузько М.С. Професійна підготовка майбутніх геологів на бакалаврському рівні із застосуванням ситуативного моделювання. Дис... канд.пед.наук. НАПН України, Ін-т вищої освіти. Київ. 2019. 282 с.

9. Максимов І.І., Ковальчук Т.М., Ковальчук В.А. Особливості підготовки здобувачів спеціальності «Гірництво» через систему професійно-орієнтованих математичних задач. Вісник Криворізького національного університету. Технічні науки. 2011. Вип. 53, с. 70-76.

10. Манжос Е.О. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця аграрної галузі. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2016. Випуск LXXI, том 1, с. 130.

11. Маслак Л.П. Інтегрований підхід в формуванні готовності курсантів вищого військового навчального закладу до міжкультурної комунікації. Теорія та методика викладання філологічних дисциплін: [наук.-метод. матеріали]. Житомир: ЖВІРЕ, с. 18.

12. Сахневич І.А., Мельник О.А. Застосування проектної діяльності та медіаосвітніх засобів на заняттях з англійської мови професійного спрямування у вищих технічних навчальних закладах. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. 2020. Вип. 1(169). С. 123–128.

13. Симоненко Т.В. Лінгводидактичні засади формування професійної комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів. Українська мова і література в школі. 2006. № 6, с. 39.

14. Суховецька С.В., Герасимчук Ю.П. Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 184 «Гірництво» освітньо-професійна програма «Управління земельними і водними ресурсами» (Протокол №8 засідання кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки від 26 серпня 2024р., протокол № 7 Вченої ради факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 27 серпня 2024 р.). Житомирська політехніка, 2024, 41 ст.

15. Шломенко О.Б. Структурні компоненти професійно-комунікативної компетентності фахівців економічного профілю. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2011. Вип. 36, с. 189.

16. English for Mining Engineers: навч. посібник для студентів гірничо-екологічного факультету / укл.: С.В. Суховецька, С.Г. Кур'ята, Н.І. Крушинська, О.С. Ларіна, Л.Л. Отдельнова. Житомир. 2016. 132 с.

17. Evans V., Dooley J., Rodgers K. Career Path. Natural Resources II. Mining. Liberty House, Greenham Business Park, Newbury, UK, Express Publishing, 2014. 121 p.